

DAFTAR PUSTAKA

Arsip dan Sumber Terbitan Resmi :

Arsip Nasional RI, *Algemene Secretarie* GB TZG AG 10514

Arsip Nasional RI, *Algemene Secretarie* GB TZG AG 7838

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1866

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1869

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1870

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1871

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1872

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1873

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1874

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1875

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1876

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1878

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1879

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1880

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1881

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1882

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1883

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1886

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1888

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1889

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1890

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1891

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1892

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1893

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1894

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1895

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1896

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1898

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1899

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1900

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1901

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1905

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1906

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1908

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1911

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1914

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1915

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1916

Koloniaal Verslag Ned. Ind. 1917

Tectona Deel XX

Tectona Deel XXV

Verslag van Dients van het Boschwezen 1901

Verslag van Dients van het Boschwezen 1904

Verslag van Dients van het Boschwezen 1910

Verslag van Dients van het Boschwezen 1917

Verslag van Dients van het Boschwezen 1926

Koran dan Terbitan Berkala :

Algemeen Handelsblad, 19 Nov. 1919.

Bataviaasch Nieuwsblad, 13 Okt. 1936.

De Sumatra Post, 31 Mei 1910.

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 14 Feb. 1906.

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 26 Maret 1908.

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 14 Okt. 1912

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 10 Feb. 1913.

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 1 Okt. 1913.

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 11 Des. 1919.

Het Nieuws Van Den Dag Voor Nederlandsch-Indies, 22 Okt. 1938.

Rotterdamsch Nieuwsblad, 23 September 1913.

Soerabaia Handelsblad, 9 Sept. 1929.

Buku, Artikel, Jurnal, dan Monograf :

Belinda Arunarwati, dkk. "Primary Forest Cover Loss in Indonesia Over 2000-2012".
Dalam *Nature Climate Change Journal* 4 (8). Agustus 2014.

Boomgaard, Peter. *Anak Jajahan Belanda : Sejarah Sosial dan Ekonomi Jawa 1795-1880*. Jakarta: Djambatan, 2004.

_____. *Changing Economy in Indonesia a Selection of Statical Source Material from the Early 19th Century up to 1942 : Vol. 10 "Foodcrops and Arable Lands, Java 1815-1940"*. Amsterdam: Royal Tropical Institute. 1990.

_____. *Changing Economy in Indonesia a Selection of Statical Source Material from the Early 19th Century up to 1942 : Vol. 11 "Population Trend 1795-1942"*. Amsterdam: Royal Tropical Institute. 1991.

- _____. *Changing Economy in Indonesia a Selection of Statical Source Material from the Early 19th Century up to 1942 : Vol. 16 "Forest and Forestry 1823-1941"*. Amsterdam: Royal Tropical Institute. 1996.
- _____. "Colonial Forest Policy in Java in Transiion 1865-1916". Dalam J. Dargaval *et.al.eds. Changing Tropical Forest : Historical Prespective on Today's Challenger in Asia, Australia and Oceania*. Canberra: Cress, 1988.
- _____. "Forest Management and Exploitation in Colonial Java, 1677-1897". *Jurnal. Forest & Conservation History*, Vol. 36, No. 1. Jan., 1992.
- _____. "The Long Goodbye? Trends in Exploitation in the Indonesia Archipelago, 1600 - 2000", dalam Peter Boomgaard, dkk. Ed. *Muddied Water : Historical and Contemporary Perspectives on Management of Forest and Fisheries in Island Southeast Asia*. Leiden: KITL Press, 2005.
- Breman, Jan. *Penguasaan Tanah dan Tenaga Kerja : Jawa di Masa Kolonial*. Jakarta: LP3ES. 1986.
- Brookfield, Harold. "Landscape History: Land Degradation in the Indonesia Region". Dalam Peter Boomgaard, dkk. ed. *Paper Landscapes: Explorations in the Environmental History of Indonesia*. Leiden: KITLV Press, 1997.
- Cordes, J.W.H. *Hutan Jati di Jawa*. Malang : Yayasan Manggala Sylva Lestari & Biro Jasa Konsultan Perencanaan Hutan. Tidak dipublikasikan, 1992.
- De Graaf, H.J. & T.H. Pigeaud. *Kerajaan Islam Pertama di Jawa : Tinjauan Sejarah Politik Ababd XV dan XVI*. Jakarta: Grafiti. 1974.
- Desak Made Oka Purnawati. *Hutan Jati Madiun : Silvikultur Karesidenan Madiun 1830-1913*. Semarang: Intra Pustaka Utama, 2004
- Fige, S. "Teak of Djati-Hout", dalam *Tijdschrift uitgegeven door de Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering van Nijverheid*. 1877 (40), vol. 7.
- Galudra, G. & M. Siarit. "A Discourse on Dutch Colonial Forest Policy and Sciencen in Indonesia at the Beginning of the 20th Century". *Jurnal. The International Forestry Review*, Vol. 11, No. 4 (2009).
- Geertz, Clifford. *Involusi Pertanian : Proses Perubahan Ekologi di Indonesia* . Jakarta: Bharata Karya Aksara, 1976.
- Ham, S.P. "het weiden van vee in de bosschen en het haken van gras en ander voedsel daaruit ten behoeve van de veevoeding hier op java". *Tectona*, vol . 2. 1909.

- Hansanu Simon. *Hutan Jati dan Kemakmuran : Problematika dan Strategi Pemecahannya*. Yogyakarta: Bigraf Publishing, 2000.
- Kano, Hiroyoshi. "Sistem Kepemilikan Tanah dan Masyarakat Desa di Jawa Pada Abab XIX". dalam *Dua Abad Penguasaan Tanah, Pola Penguasaan Tanah Pertanian di Jawa dari Masa ke Masa*. Sediono M.P. & Gunawan Wiradi eds.. Jakarta: Obor. 1984.
- Lombard, Denys. *Nusa Jawa : Silang Budaya, I*. Jakarta: Gramedia, 1990.
- _____. "Pandangan Orang Jawa Terhadap Hutan", dalam Anonim, *Citra Masyarakat Indonesia*, Jakarta: Sinar Harapan, 1983.
- Lugt, CH. S. *Het Boschbeheer in Nederlandsch Indie*. Haarlem: H. D. Tjeenk Willink & Zoon N.V., 1933.
- Nawiyanto. "Forest Resources Exploitation and its Impact in the Extreme Salient of Java, 1870-1970". *Jurnal*. Tawarikh, vol. 6 (2), April, 2015.
- Nibbering, J.W. dan J.D. Graaff,. "Simulating the Past: Reconstructing Historical Land Use and Modeling Hydrological Trends in a Watershed Area in Java". *Jurnal*. Environment and History, vol. 4, no. 3, (okt. 1998).
- Nijhoff, Martinus. *Encyclopaedie van Nederlandsch-Indie, tweede druk, eerste deel A-G*. Leiden: N.V E. J. Brill, 1917.
- _____. *Encyclopaedie van Nederlandsch-Indie, tweede druk, derde deel N-Soema*. Leiden: N.V E. J. Brill. 1919.
- Otto Soemarwoto. *Pembangunan Terlanjutkan Kehutanan: Menjawab Tantangan Gerakan Anti-kayu Tropik*. Jakarta : Departemen Kehutanan. 1992.
- Peluso, Nancy Lee. *Hutan Kaya, Raya Melarat : Penguasaan Sumber Daya dan Perlawanan di Jawa*. Yogyakarta: INSISTPress, 2006.
- Raffles, T.S. *The History of Java*. Yogyakarta: Penerbit Narasi, 2008.
- Sieburgh, G.J. & E. Kroon. *Militaire Aardrijkskundig en Statistiek van Nederlandsch Oost-Indie*. Militaire Academic Lithographie. 1919.
- Stroomberg, J. *Hindia Belanda 1930*. Yogyakarta: Pustaka Ifada. 2018.
- Strugnell, E.J. "The Teak Forest of Java". *Jurnal*. Empire Forestry Jurnal, vol. 11, No. 1 (Juli 1934).

- Suhartono, *et. al.* "Kemiskinan di Jawa : Kajian Tentang Kemiskinan Pedesaan Pada Abad XIX-XX". *Laporan Penelitian*. Fakultas Sastra, UGM, 1993. tidak diterbitkan.
- Tim Penyusun. *Sejarah Kehutanan Indonesia*. Jakarta: Departemen Kehutanan RI, 1986.
- Van Bemmelen, R.W. *The Geology of Indonesia, Vol. 1A*. The Hague: Government Printing Office. 1949.
- Veth, P.J. *Aardrijkskundig en Statistisch Woordenboek va Nederlandsch Indie III*. Amsterdam : P.N. van Kampen. 1869.
- Vlekke, Bernard H.M. *Nusantara : Sejarah Indonesia*. Jakarta: KPG. 2008.
- Warto. *Desa Hutan Dalam Perubahan: Eksploitasi Kolonial Terhadap Sumberdaya Lokal di Karesidenan Rembang 1865-1940*. Yogyakarta: Ombak, 2009.
- _____. *Memorie van Overgave (M.v.O) Potret Hindia Belanda dalam Ingatan Residen Rembang 1905-1936*. Solo : UNS Press. 2011.

Skripsi, Thesis, dan Disertasi :

- Ignasia Pola Septariska. "Pengelolaan Hutan Jati di *Afdeeling* Gunung Kidul 1846-1933". *Skripsi*. Jurusan Sejarah, Fakultas Sastra, UGM, 2000.
- Indriyanto. "Pelabuhan Rembang 1820-1900 (Profil Pelabuhan Kecil dan Pengaruhnya Terhadap Perkembangan Ekonomi Wilayah Rembang)". *Thesis*. Program Pasca Sarjana, Program Studi Sejarah, Jurusan Ilmu-Ilmu Humaniora, FIB, UGM, 1995.
- Mudji Hartono. "Pertanian Tanaman Pangan di Karesidenan Rembang 1900-1928". *thesis*, Program Studi Sejarah, Jurusan Ilmu-Ilmu Humaniora, Program Pasca Sarjana, UGM: 2002.

Sumber Internet :

<http://www.fao.org/docrep/009/j9345e/j9345e07.htm>, diakses pada 1 Juni 2016, 11.34 WIB

<http://www.fao.org/docrep/006/ad665e/ad665e04.htm>, diakses pada 1 Juni 2016, 11.34 WIB

<http://www.fao.org/docrep/article/wfc/xii/ms12a-e.htm>, diakses pada 1 Juni 2016, 11.34 WIB

<https://www.youtube.com/watch?v=Pv5ibO2SPE4> , diakses pada 20 januari 2017.

Media-kitlv.nl

Maps.library.leiden.edu